

Naše Beseda

DOPISY Z ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY.

Pan Jan Brieh, rolník od Pender, Nebr., obdržel ze staré vlasti od svého bratrance dopis a jelikož obsah jeho jest velice zajímavý, zasílám vám dopis k otáčení.

Ve Vodrantech, 1. května '19.

Drazí! —

Přijímte srdečný pozdrav a dík za dopis, který nás došel 28. dubna t. r. Byl tedy děle než 2 měsíce na cestě, což je zřejmě dosti dlouho. Vzpomínám jsme na Vás často během války a utěšovali se tou nadějí, že aspoň Vy zůstane te ušetřen hrůz válečných, když Amerika r. 1914 do války nezasáhla. Hláš byl u nás. Kdybych chtěl Vám aspoň stručně vyličit vše, co jsme zde prožili, byla by z toho celá kniha. Jest to od počátku války nepřetržitý proud slz a hoře, utrpení, jakému je snad v třicetiletých válkách rovného. Vše, co lidská zášť a nenávisť může vymyslet, aby učinila zemí peklem, bylo zažito našemu národu. Jiz to hrozné vědomí o trestech, když po vypuknutí války r. 1914 byli jsme hlavní do války proti bratrům ruským a srbským. Bylo to jako ledová sprcha po vzájemných sbíratelových projevech r. 1912 o sokolském sletu v Praze, které tak utěšeně počaly květat. — Pak následovalo další: svízelný život na frontách na Východě i jihu a nedostatek těch nejnepohnějších věcí, které se již koncem r. 1915 dostavily a které ještě dnes není odstraněn.

Když r. 1914 vypukla válka, byl první z našich blízkých příbuzných postihen zeť Ed. Vohanka (má moji nejstarší deuru Marii), který musil okamžitě narukovat a někdy v polovici srpna 1914 odešel na ruské bojiště. Vrátil se brzy nemocen, aby za půl roku šel po druhé. Pak byl raněn, a byl vyložen, byl tam huán po čtyři. Tentokrát mu štěstí lépe přálo, než již po 3-měsíčním pobytu na frontě byl zajat. Dostal se pak až ke Konstantinogradu (Poltavská gubernie v jihových. Rusku) a pracoval na velkostatku, kde prožil též první i druhou ruskou revoluci. Odtud se vrátil — po 2-letém zajetí na jaře 1918, byl však stále ještě držen ve vojenské službě; až 28. října po naší revoluci vrátil se domů — snad již navždy. (Má nyní pronajatý obchod a hostinec.)

R. 1915 byl odveden a nastoupil vojenskou službu můj syn Rudolf (nyní 30-letý). Dne 18. března 1915 odejel na ruské bojiště. Prodělal mnoho bojů v Karpatech, později v Itálii, kde byl také blízko města Tarnova též zraněn dne 7. května 1915. Koncem téhož měsíce dostal se až do Čáslavě, kde byl 2krát operován (měl roztržitou kost v pravé noze) a dále léčen po 8 týdnů. Později přeložen byl do nemocnice do Prahy — Karlína. Tam pobyl asi 1½ roku a během té doby byl opět dvakrát operován. Když se uzdravil, byl neschopen k další službě a propuštěn jako invalida (80%) domů. Zkusil mnoho, mluvil že mu již nouzou neumpuťovali, ale vyhnul se alespoň věcem horším — italské frontě. Tu byla ze všech nejobávanější.

Druhý můj syn Václav vyučen byl mechanikem a pracoval v Praze. R. 1913 onemocněl plísní tuberkulosa a vrátil se domů. Stonal 3½ roku, až konečně dotrpěl, zachráněn byv ku konej ještě chráněn krví. Zemřel dne 11. prosince 1916 v stáří 25 roků.

Třetí můj syn Josef (24 roky starý), vyučen suzečem plátna. Rovněž on nebyl ušetřen válečných "slasti". R. 1915 odveden a nastoupil vojenskou službu u 12. zeměbranného pěšího pluku č. slavonského, který tenkrát byl přeložen do Nagy Kanize v Uhřích. Jsa nepřítel pevného zdraví, byl oznámen neschopným k službě se zbraní a přidělen k lehké službě v jedné maďarské nemocnici. Než se dlouho. Po 10 měsících potroben prohlášen jedině maďarské komisi, která jej škrtnutím péra "n-ziravila" a koncem r. 1916 odjel dělat jako sanitní voják na ruskou frontu. Tam pobyl celých 12 měsíců z čísel, se bez seprstního

míru s Ruskem. Když pak byl jeho pluk přeložen na italskou frontu, onemocněl a odejel po měsíčním pobytu na Itálii do nemocnice. Po uzdravení přeložen byl k polskému dělostřeleckému pluku v Přemyšlu (v létě 1918), kde se dočkal zřízení Rakouska a následně osamostatnění a vrátil se domů. Je nyní sprostěn vojenské služby a pracuje v kulturním v Čáslavi.

O nejstarší deuri Marii jsem se již zmínil. Je provdána za Eduarda Vohanka, obchodníka v Brabčovicích v Čáslavi. Mají dvě děti, děvčátka, 9. a 6-letá.

Druhá deura Anna je provdána za Jar. Plichtu, maj. mlýna a hospodářství v Fouňově v Čáslavě. Ten ze všech jediný neokusil to "slasti", býti otrokem německo-rakouského militarismu. Byl sice též odveden, ale od činné vojenské služby osvobozen, jelikož byl jako mlýnář doma nepostradatelný. Mají 6-letého Jarua, 4-let. Josefa a 2-let. Pavlu.

Třetí deura Antonie (23 r.) je doima. Byla mojí hlavní oporou, když oba synové byli na vojně a i nyní vede se synem Rudolfem hospodářství.

Zde jsem se Vám stručně zmínil o svých dětech. Zbývá ještě napsati o mém bratru Janovi a sestře Marii Hejdukové. Její nejstarší syn Josef byl rovněž vojákem — as 14 dnů. Pak byl propuštěn a více u vojska nebyl. Jest účetním v hospodářském skladě v Čáslavi. Druhý — Oldřich je vyučen kovářem a pracuje doma u otece. Byl na vojně as 2 léta, pouze v zámezi. Nyní je vojenské služby sprostěn. Její zeť p. Semerád (má její deuru Marii) zemřel na ruské frontě r. 1914. Ostatní jsou všichni zdraví.

Bratr Jan bydlí nyní ve Vyčepch v Čáslavě. Snad již půjde brzy do pensy. Jeho syn Josef je strojívedcem na dráze, a tím byl tedy chráněn před vojaninou. Jeho jediná deura Aloisie, provdána za p. K. Česáka ve Vídni, zemřela na plísní tuberkulosa na jaře r. 1918. Zůstala po ní 13letá Markéta, která bydlí nyní v Čáslavi u svého strýce J. H. (strojívedce), kde chodí do školy.

Tim jsem se krátce zmínil o osobách Vám blízkých a dále napíši něco o našem životě za války. — Ten byl dosti pestrý a zvláště bohat na častá překvapení, po většině nepřijemná. Než začala válka, nevěděli jsme, co jest to mít v něm nedostatek. Jest na začátku války byl všeho nadbytek, takže vojáci ku př. chleb zahazovali, namoze ani si vůbec nechodili pro "menáž". Leč brzy vyšlo na jevo, že se zásobami nevydržíme, a že je nutno šetřit. Tehdejší e. k. vláda zakázala volný prodej obilí a dobytka (r. 1915) a zároveň zřídila státní obilní ústředny, které jediné byly oprávněny obilí a dobytek od rolníků kupovati. Hned také nařídila, jaké množství mají rolníci odváděti a za jakou cenu. To množství předepsané nebylo o nic menší, než jaká byla půlní úroda a dobytek hovězího se bralo skoro prázdné. Kdo měl ku př. deset kusů dobytka, tomu ponechány čtyři kusy, ostatní musil odvésti erární za cenu úřady stanovenou. Ta byla — vzhledem k ceně naší valuty — směšně nízká, a tak bylo naše rolnictvo e. k. rakouskou vládou soustavně okrádáno. S výrobou obilí a j. hospodářských produktů to nebylo lepší. Nejnutenější však bylo, že vládou zrekvírované obilí a dobytek nezůstaly k vyživě našich lidí, ale vše se odváželo do Německa a Vídně. Tam byl stále všeho dostatek, hlavně v Německu, a nás zatím řádil hlad, podvívá a z té zničkaly různé nemoci. Viděli jsme, že tento nesoudný a zásobování je e. k. vládou uměle udržován, krátce, že český národ je Němci osouzen k vyhladovění. Zdá se Vám to snad býti nemožné, že zná tak hospodářsky pokročilá a tak úrodná, jako Čechy, musila trpěti hlad. Ale není diva. Všechno takřka obilí a všechno jatelný dobytek byly vyvezeny do ciziny. Kdo z rolníků nechtěl odvésti všechno obilí, kolik mu bylo předepsáno, tomu vyhrožováli, že půjde hned do fronty. Tento stav byl neudržitelný, a bylo nutno pro záchranu českého národa a zvláště jeho mladé gene-

racie přistoupiti ku svépomoce. Ta zleženla v tom, že čeští rolníci odváděli z předepsaného množství obilí jen část, ostatní uschovali a přechovávali domácí lidem. To vše dělo se ovšem "za zády" e. k. vlády, která o tom sice tušeni měla, ale při takřka vrozené opatrnosti našich lidí jen zřídka kdy na něco přišla. S uschováním obilí byly asi velké potíže. Kdo neodvedl to, co mu bylo předepsáno, tomu prohledali celé stavení, zpřeházeli a zpřevraceli vše do posledního koutu. U koho se něco našlo, ten byl trestán a zásohy bez náhrady zabaveny. Vidíte tedy, že jednala e. k. vláda velmi radikálně, ale ani nejpřísnější nařízení a nehorší vyhrožky nepřiměly naše rolníky k otrokové poslušnosti. Vždyt vědomí vykonané povinnosti k trpěliv sílilo nás k dalšímu odporu proti nemá viděnému Rakousku a jediný pohled na tu bídu kolem nás budil nejen soucit a obětí, ale též nenávisť a zášť vůči představitelům prokletého e. k. systému. Jen několik ukázek: Jistá žena s dětmi, jejíž muž byl na vojně, měla po několik týdnů tento jídelní lístek: Ráno černou kávu — pardon — jen odvar z praženého žita a eikorice, neslazený; k tomu buďto nic neb někdy studený brambor od věrejska. V poledne a večer polévku z bramborů (nemastná) a brambory, na polovici smíchané se řepou (k vůli úspoře). Dostávaly sice osoby, které neměly vlastních zásob, listky, které je opravňovaly k nákupu životních potřeb u aprovačních ústavů, v množství vládou stanoveném. To bylo arci směšné malé. Tak ku př. na jednu osobu denně bylo stanoveno 150 gramů mouky. A jak už to v Rakousku chodilo, někdy mouka byla a někdy ne. Kdo za to mohl, když vagony s obilím, určené ku př. pro zásobování Prahy, zatoulaly se někam do Liberec neb až do Berlína! V takovém případě se pak mouka kolik dní nevydávala a konzumenti si spotřebojí listky (t. zv. "chlebenky") mohli přibít na dveře pro věčnou památku, poněvadž druhý týden již neměly platnost. Když mohli schmat něco po venkově, bylo dobře. A když ne, měli hlad. O masě bych se raději nezmíňoval. Toho bylo povoleno na osobu ½ kg. na týden, ale to většinou nebylo k dostání a když, bylo tak drahé, že chudším lidem se o něm nesmělo ani zdát.

Rakouská vláda se o to vůbec nestarala. Jak budou lidé žít, kdo byl majetný, že mohl platit cenu za potraviny jakoukoliv, a neb kdo měl známé neb příbuzné na venkove, ten přece tolik neustrádal. Kdo však byl odkázan na státní podporu neb svůj skrovný výdělek ...

R. 1917, kdy byla bída největší, přicházely do veřejnosti zprávy, které jsou přímo obžalou všech původců války. Tak ku př. stálo v denních časopisech: "13-letý chlapec zabil svého 6-letého bratříčka pro kus chleba." Nebo: "Jedna žena-matka zabilá své tři děti a sama se pak pověsila. Dohlána k tomu čim hroznou bídou," atd. atd. Mnoho se dostalo na veřejnost, ale co tragedii odehrálo se, o kterých svět nevěděl. A přes to přese vše šla germánská dobývání, neobližeje se na pravo ani na levo, přes utrvalý hlad umorěných neb na bojišti granáty roztrhaných — nad ním se nepozastávala! Takováto bída postihla nejvíce malé děti, jsoucí ve vzrůstu, zejména kojence. Nebylo ve větších městech mléka, té přirozené potraviny malých a tak velké procento dětí zemřelo na onemocnění žaludku a střev, neb tuberkulosa. Mnohé, které to vše přešly, nesou si zárodek tuberkulosa do budouca. Ve zmírnění bíd jejich postoužil zde výborně za války utvořený spolek "České srdce", který posílal děti z velkých měst v letních měsících na tenkov, aby se tam po tak dlouhém strádání zotavily. Čeští rolníci přehopovali piné význam akce a přijímali bezplatně chudé děti v ošetřování, vždyt jednalo se zde o budoucí naše pokolení.

Nedostatek jevil se ve všem, nejenom v potravinách. Nebylo látek na šaty (a neal skoro doposud), nebyly láze, nebylo skoro nic. Šaty, které před válkou stály 40—60 korun, stojí ještě dnes 600—1.000 korun, a to ještě a válečné látky, která nemá valné ceny. Rovněž stroje bylo těžko dostatí a byly zdraženy, pro nedostatek kovů. Zásoby kovů nezpracovaných byly zrekvírovány erárně na výrobu váleč. věcí (kanonů, strel atd.), a když byli se zásobami u konce, zabavovali soukromým osobám měděné a mosazné součástky strojů, klíky u dveří a oken, zvony, atd. atd. Imu, bylo to roztomilé hospodářství, jaké se zde provádělo.

Od 17. do 52 let musil skoro každý vojaněti. Byla to armáda, že je žalostno na to vzpomínat. Vedle dětí sotva šlole odrostlých — byli tu muži už značně prošeďdiví — skoro starci. Jaké "divy" konalo naše české vojsko, jisté jste slyšeli — o tom mohou podati doklady zajatecké tábory v Rusku, Srbsku a v pozdější době též v Itálii. Bylo ideálem každého, kdo šel na bojiště, dostati se do zajetí. Bylo to o nás skoro již příslovecně v celém Rakousku a zakoušeli jsme pro to dost a dost! Hlavně od Němců a Maďarů, ale také — což je daleko smutnější — od bratrů Poláků. Ti to s námi věru nemyslili bratrsky, když nám vytýkali, že nejsme "patrioti", že zrazujeme Rakousko a pošiláváme do Paříže a Petrohradu. Měli jsme si vzít vzor podle nich — a snad by byla válka dopadla jinak, ale v každém případě žalostně by tento Národní výbor a jeho členy mohli býti jen lidé, jejich vlastenectví bylo delší činnosti dovyčítali, že jsme při dohodě a tím též zrazujeme i jejich "svatou národní věc". Ovšem, náš odboj proti Rakousku byl zřejmý, nechal se zatajiti. Dokazovalo to naše vojsko na frontách, které houfně přebíhalo k dohodovým armádám, dokazovaly to naše legie, utvořené hlavně z těchto zajatců, či lépe řečeno přeběhlíků, dokazoval to výsledek upisování na válečné půjky, při kterém byli jsme vždy poslední. A konečně to projevilí naši poslanci v květnu 1917 při prvním zasedání vídeňského parlamentu t. zv. "státuprávním prohlášením", kterým dovolávali se opětého znovuzřízení českého státu, samostatného a nezávislého, s připojením Slovenska. Odpovědi e. k. vlády bylo zostření persekuce na českém národu. Hned od prvního zasedání vstoupilo naše poslanectvo do krajní opozice, spojivše se s Jihoslovany a-Italy a snažilo se mařiti státní válečné rozpočty a vůbec veškeré podnikání e. k. vlády. Byla to radostná podivná a viděli jsme v tom i trochu zástupčinnosti, když o "český poslanecký svaz" rozhjely se smahy vše-Němců a jejich ministerstva, nemohouce s námi nic svéstí, odstupovala často již po 4-nedělní činnosti.

To byla činnost veřejná — kromě toho pracovalo se též tajně. Snad je Vám něco známo o spolku "Mafie", organizovaném v Čechách, který měl za úkol udržovati tajné spojení s Paříží. Dík tomuto spolku měli jsme lepší zprávy z cizozemská, a také odpovědi na kancelář. Dodávaly se též zprávy od nás dohodě, a to takové, které měly pro dohodu dalekosáhlý význam.

Teprve dnes jsou uveřejňovány věci, které dosvědčují, jak se pracovalo na zničení Rakouska. Ve všech politických úřadech, v ministerstvech, v generálních štábech — všady byli tito tajní členové "Mafie", kteří nie neopomenuli oznámiti našim spolupracovníkům za hranicemi. Zprávy posílaly se depeče psané, později pomocí bezdrátové telegrafie. Mezi Vídní a Berlínem bylo telefonní spojení drátové, nepřetržitě, určené k soukromé potřebě císařů Karla I. a Wilhelma II. Které jest to vedení, bylo úzkostně tajné, ale přece na to konečně přišli dva — Pražáci a členové "Mafie". Vedení to šlo přes Prahu a tato blíže jednoho domku přes zahrádu. Pan Očenášek, jeden z těch to dyou "spojil se" s tímto vedením a zachycoval soukromé roz-

mluvy obou císařů. Pojednání o tom vyjde tiskem a bude jisté zajímavé.

Jiná tajná práce spočívala v informování široké veřejnosti o naší situaci a ve výchově vojska, o všem ve výchově v duchu protirakouském. Tato práce nebyla tolik organizována, zde působil každý kdo mohl, a vlastně to nebylo velké namáhání, neboť kromě pohranických Němců byli všichni smýšleni protirakouského.

Bedlivý pozorovatel musil doznati, že za těchto poměrů Rakousko děle neobstojí a že se celá ta budova, postavená na chybných základech, dřívě či později sřítí. A toho jsme se konečně dočkali dne 28. října 1918. Tento den zůstane vždy památným pro československý národ. Jakmile došla do Prahy zpráva, že Rakousko kapitulovalo, byl hned proveden státní převrat. Byli to hlavně posl. Dr. Klofáč (nynější ministr Nápr. obrany), Dr. Soukup (min. spravedlnosti), Dr. Zahradník (min. železnice) a jiní, kteří ihned sesadili pražského místodržitele i nejvyššího velitele tamější posádky a převzali vše do svých rukou. Bezpečnostní službu konali Sokolové a vojáci, kteří tou dobou byli v Praze (těch bylo jen as 30). Aby páni okresní hejtmani, namoze zaputlí Rakoušáci, nemohli mařiti osvobozovací dílo tak krásně započaté, vykonávaly veřejnou správu polit. t. zv. Národní výbory. V každém okresním městě byl tento Národní výbor a jeho členy mohli býti jen lidé, jejich vlastenectví bylo delší činnosti dovyčítali, že jsme při dohodě a tím též zrazujeme i jejich "svatou národní věc". Ovšem, náš odboj proti Rakousku byl zřejmý, nechal se zatajiti. Dokazovalo to naše vojsko na frontách, které houfně přebíhalo k dohodovým armádám, dokazovaly to naše legie, utvořené hlavně z těchto zajatců, či lépe řečeno přeběhlíků, dokazoval to výsledek upisování na válečné půjky, při kterém byli jsme vždy poslední. A konečně to projevilí naši poslanci v květnu 1917 při prvním zasedání vídeňského parlamentu t. zv. "státuprávním prohlášením", kterým dovolávali se opětého znovuzřízení českého státu, samostatného a nezávislého, s připojením Slovenska. Odpovědi e. k. vlády bylo zostření persekuce na českém národu. Hned od prvního zasedání vstoupilo naše poslanectvo do krajní opozice, spojivše se s Jihoslovany a-Italy a snažilo se mařiti státní válečné rozpočty a vůbec veškeré podnikání e. k. vlády. Byla to radostná podivná a viděli jsme v tom i trochu zástupčinnosti, když o "český poslanecký svaz" rozhjely se smahy vše-Němců a jejich ministerstva, nemohouce s námi nic svéstí, odstupovala často již po 4-nedělní činnosti.

To byla činnost veřejná — kromě toho pracovalo se též tajně. Snad je Vám něco známo o spolku "Mafie", organizovaném v Čechách, který měl za úkol udržovati tajné spojení s Paříží. Dík tomuto spolku měli jsme lepší zprávy z cizozemská, a také odpovědi na kancelář. Dodávaly se též zprávy od nás dohodě, a to takové, které měly pro dohodu dalekosáhlý význam.

Teprve dnes jsou uveřejňovány věci, které dosvědčují, jak se pracovalo na zničení Rakouska. Ve všech politických úřadech, v ministerstvech, v generálních štábech — všady byli tito tajní členové "Mafie", kteří nie neopomenuli oznámiti našim spolupracovníkům za hranicemi. Zprávy posílaly se depeče psané, později pomocí bezdrátové telegrafie. Mezi Vídní a Berlínem bylo telefonní spojení drátové, nepřetržitě, určené k soukromé potřebě císařů Karla I. a Wilhelma II. Které jest to vedení, bylo úzkostně tajné, ale přece na to konečně přišli dva — Pražáci a členové "Mafie". Vedení to šlo přes Prahu a tato blíže jednoho domku přes zahrádu. Pan Očenášek, jeden z těch to dyou "spojil se" s tímto vedením a zachycoval soukromé roz-

mluvy obou císařů. Pojednání o tom vyjde tiskem a bude jisté zajímavé.

Jiná tajná práce spočívala v informování široké veřejnosti o naší situaci a ve výchově vojska, o všem ve výchově v duchu protirakouském. Tato práce nebyla tolik organizována, zde působil každý kdo mohl, a vlastně to nebylo velké namáhání, neboť kromě pohranických Němců byli všichni smýšleni protirakouského.

Bedlivý pozorovatel musil doznati, že za těchto poměrů Rakousko děle neobstojí a že se celá ta budova, postavená na chybných základech, dřívě či později sřítí. A toho jsme se konečně dočkali dne 28. října 1918. Tento den zůstane vždy památným pro československý národ. Jakmile došla do Prahy zpráva, že Rakousko kapitulovalo, byl hned proveden státní převrat. Byli to hlavně posl. Dr. Klofáč (nynější ministr Nápr. obrany), Dr. Soukup (min. spravedlnosti), Dr. Zahradník (min. železnice) a jiní, kteří ihned sesadili pražského místodržitele i nejvyššího velitele tamější posádky a převzali vše do svých rukou. Bezpečnostní službu konali Sokolové a vojáci, kteří tou dobou byli v Praze (těch bylo jen as 30). Aby páni okresní hejtmani, namoze zaputlí Rakoušáci, nemohli mařiti osvobozovací dílo tak krásně započaté, vykonávaly veřejnou správu polit. t. zv. Národní výbory. V každém okresním městě byl tento Národní výbor a jeho členy mohli býti jen lidé, jejich vlastenectví bylo delší činnosti dovyčítali, že jsme při dohodě a tím též zrazujeme i jejich "svatou národní věc". Ovšem, náš odboj proti Rakousku byl zřejmý, nechal se zatajiti. Dokazovalo to naše vojsko na frontách, které houfně přebíhalo k dohodovým armádám, dokazovaly to naše legie, utvořené hlavně z těchto zajatců, či lépe řečeno přeběhlíků, dokazoval to výsledek upisování na válečné půjky, při kterém byli jsme vždy poslední. A konečně to projevilí naši poslanci v květnu 1917 při prvním zasedání vídeňského parlamentu t. zv. "státuprávním prohlášením", kterým dovolávali se opětého znovuzřízení českého státu, samostatného a nezávislého, s připojením Slovenska. Odpovědi e. k. vlády bylo zostření persekuce na českém národu. Hned od prvního zasedání vstoupilo naše poslanectvo do krajní opozice, spojivše se s Jihoslovany a-Italy a snažilo se mařiti státní válečné rozpočty a vůbec veškeré podnikání e. k. vlády. Byla to radostná podivná a viděli jsme v tom i trochu zástupčinnosti, když o "český poslanecký svaz" rozhjely se smahy vše-Němců a jejich ministerstva, nemohouce s námi nic svéstí, odstupovala často již po 4-nedělní činnosti.

To byla činnost veřejná — kromě toho pracovalo se též tajně. Snad je Vám něco známo o spolku "Mafie", organizovaném v Čechách, který měl za úkol udržovati tajné spojení s Paříží. Dík tomuto spolku měli jsme lepší zprávy z cizozemská, a také odpovědi na kancelář. Dodávaly se též zprávy od nás dohodě, a to takové, které měly pro dohodu dalekosáhlý význam.

Teprve dnes jsou uveřejňovány věci, které dosvědčují, jak se pracovalo na zničení Rakouska. Ve všech politických úřadech, v ministerstvech, v generálních štábech — všady byli tito tajní členové "Mafie", kteří nie neopomenuli oznámiti našim spolupracovníkům za hranicemi. Zprávy posílaly se depeče psané, později pomocí bezdrátové telegrafie. Mezi Vídní a Berlínem bylo telefonní spojení drátové, nepřetržitě, určené k soukromé potřebě císařů Karla I. a Wilhelma II. Které jest to vedení, bylo úzkostně tajné, ale přece na to konečně přišli dva — Pražáci a členové "Mafie". Vedení to šlo přes Prahu a tato blíže jednoho domku přes zahrádu. Pan Očenášek, jeden z těch to dyou "spojil se" s tímto vedením a zachycoval soukromé roz-

mluvy obou císařů. Pojednání o tom vyjde tiskem a bude jisté zajímavé.

Jiná tajná práce spočívala v informování široké veřejnosti o naší situaci a ve výchově vojska, o všem ve výchově v duchu protirakouském. Tato práce nebyla tolik organizována, zde působil každý kdo mohl, a vlastně to nebylo velké namáhání, neboť kromě pohranických Němců byli všichni smýšleni protirakouského.

Bedlivý pozorovatel musil doznati, že za těchto poměrů Rakousko děle neobstojí a že se celá ta budova, postavená na chybných základech, dřívě či později sřítí. A toho jsme se konečně dočkali dne 28. října 1918. Tento den zůstane vždy památným pro československý národ. Jakmile došla do Prahy zpráva, že Rakousko kapitulovalo, byl hned proveden státní převrat. Byli to hlavně posl. Dr. Klofáč (nynější ministr Nápr. obrany), Dr. Soukup (min. spravedlnosti), Dr. Zahradník (min. železnice) a jiní, kteří ihned sesadili pražského místodržitele i nejvyššího velitele tamější posádky a převzali vše do svých rukou. Bezpečnostní službu konali Sokolové a vojáci, kteří tou dobou byli v Praze (těch bylo jen as 30). Aby páni okresní hejtmani, namoze zaputlí Rakoušáci, nemohli mařiti osvobozovací dílo tak krásně započaté, vykonávaly veřejnou správu polit. t. zv. Národní výbory. V každém okresním městě byl tento Národní výbor a jeho členy mohli býti jen lidé, jejich vlastenectví bylo delší činnosti dovyčítali, že jsme při dohodě a tím též zrazujeme i jejich "svatou národní věc". Ovšem, náš odboj proti Rakousku byl zřejmý, nechal se zatajiti. Dokazovalo to naše vojsko na frontách, které houfně přebíhalo k dohodovým armádám, dokazovaly to naše legie, utvořené hlavně z těchto zajatců, či lépe řečeno přeběhlíků, dokazoval to výsledek upisování na válečné půjky, při kterém byli jsme vždy poslední. A konečně to projevilí naši poslanci v květnu 1917 při prvním zasedání vídeňského parlamentu t. zv. "státuprávním prohlášením", kterým dovolávali se opětého znovuzřízení českého státu, samostatného a nezávislého, s připojením Slovenska. Odpovědi e. k. vlády bylo zostření persekuce na českém národu. Hned od prvního zasedání vstoupilo naše poslanectvo do krajní opozice, spojivše se s Jihoslovany a-Italy a snažilo se mařiti státní válečné rozpočty a vůbec veškeré podnikání e. k. vlády. Byla to radostná podivná a viděli jsme v tom i trochu zástupčinnosti, když o "český poslanecký svaz" rozhjely se smahy vše-Němců a jejich ministerstva, nemohouce s námi nic svéstí, odstupovala často již po 4-nedělní činnosti.

rádi bychom ji tudíž poslali do Vícean na Slovácko do horkých lázní, kde byla loni. Tam by se jí ulevilo, jak říkávala a teď zvláště, když je to naše město. Vždyt loni si tam nemohla ani nie koupit, poněvadž tamní obchodníci byli Maďarí a nechtěli ani s českými lidmi mluvit. Tenkrát jsme tam byli 3 dni, neboť rakouská vláda všeho vojsko stahovala na italskou frontu a tak jezdní po vlaku s nemocnou bylo hrozně obtížné. Nyní zase, že přší, nemůžeme sázet zemáky a včboe v poli dělat. Máme krávu a kozu — jest to že nám zůstalo; za tele, které jsme prodali, dostali jsme 410 K. Na nás nejvíce dolehla tíha války teprve až loni, 1918, když nám vzali Václava, který žil 17 let a 3 měsíce stáří. Od jeho nastoupení k vojsku, to bylo 14. února, každého týdně dvakrát jsme za něj je-li do Olomouce a to v neděli já-li ve čtvrtek Anička. Bylo to obtížné, ale jak jsme to měli jinak udělat? Vždyt strava, kterou tam dostávali, nebyla — směle se může říci — pro lidi a zvláště pro takové 18-leté hochy. Jako na příklad, náš Váša, vyhláčený od Aničky, která ho i umývala a utírala, přádko k ruce vždy mu přinášela a jako s koťátkem se s ním skáče. Ráno dostávali černou kávu, ale ne z kávy, nýbrž z čehosi, a o čemž se nikdo neověděl; chlebě to samé kvality. Monka, to byla taková směs z divokých kaštanů, fazol, kukurice, slámy a umleté dřevě podrečené. V poledne maso nikdy neměli; obyčejně polentu, někdy zle nezasmažené a nemastné, někdy také hodné nedobry guláš. K večeri zase černou kávu. Něco takového miř Vášik nemohl jísti a kde by toto byla Anička přežila! Tak za každého počasí se tam muselo jiti, ale nejenom my, ale všichni i z okolních vesnic, takže ta vždy bývala spousta lidí. Jen z těmi abohými Poláky nikdo tu mohl nie vozit a proto mezi námi vzniknul tyfus, následkem čeho byl zakázán přístup, takže nemohlo vstoupit z kasáren. Nezbývalo tudíž jiného, než přes ten mřížový plot — jako těm dravcům — hůt ty balčky a také jen přes je jsme si mohli podat ruce — k tomu stráž neviděla. To shlednívalo vždy jen půl hodiny — půl dvanácté do 12 hodin, byli voláni k obědu a my zase vlaku museli spěchat. Tak j tam chodili dvakrát týdně 1. týdně, načež Vášik dostal dovolenou na tři dni a pak jezdival mň každé neděle — na 12-hod. volenou. Až jedenkrát přišel na dát s Bohem a sdělil, že asi po dou v příštím týdně pryč. T já se vypravil, bych se s ním v loučil, neboť Anička i mamínka říkaly, že by to loučení nesly. V den odjezdu byl vstup kasáren volný a tak jsem tam byl mezi tím vojskem a jejich pravou. Předně ty hadry zavěně odevzdali a zeela vše v dostávali. Pak se museli vyřpat a za tím bylo poledne. Posi nakoupili kvítí a předně o šli své brašny, pak sebe. Než Václav byl jako bez ducha i řeči, ale druhí hoši mu nastrčili kvítiny za čepici. Konečně o hodině bylo vše hotovo i po jio Najednou ale zvucným hlasem lán byl "Adjustirung" nebo jak asi tak mňe to znělo. Na ihned šumot, brašny upevňova vše jiné, jako lopatky železné vyhrabování úkrytu, a každý v hezký brašny upakované svých mlých, zvláště chleba. Tak jsem pomáhal Václavovi připevňovat a strojit ho do zruška. Nebylo mňo volno! N ale se to hrnulo vše na velký d habnických kasáren. Když se seřadilo, jako struny ty i stály. Hledal jsem našeho Váška, když v tom momeť zavzněl jaký povel, na který vše finty snesly se dolů k nohou váleční levout rukou salutou. Kapela spustila jakousi smu pohřební modlitbu, ve třech křeh, a po každé ozval se bubna jako z děla. Vojsko se přibru na jako z kamenné, čemž též bylo slyšet skání mň i mužů v zástucech. Pak zase sledoval jiný povel, po něm musel vojínové zase s těmi kanými brašnami vzpřimit a kapela zahrála "Zachovej Hospodine" — a pochodem i setnina za druhou v čtyřech vymotávaly. Václav die se

Převrat tento udál se předčasně a bez vědomí vídeňské vlády. To potvrzuje fakt, že dne 29. října 1918 mělo býti nad Prahou vyhlášeno stanné právo. Vreční přednost pražské policie odejel si ještě 28. října do Vídně pro poslední informace stanného práva a než přijel — byly kanceláře obsazeny Sokoly, úřední listiny zabaveny — Češi přejali vládu svých věcí do svých rukou.

Co následovalo dále, bylo již jen provádění různých opatření, jako: Jmenování ministerstva, polit. stát. úřadů, organizování armády atd. atd. Dnes jsou zde již poměry stejné, jako v kterémkoliv nejspřádanějším státě.

Doposud nezmínil jsem se o lidech, majících velkou zásluhu na znovubudování našeho státu. Jsou to hlavně: President T. G. Masaryk, min. vál. Štefánik (zemř. 4. května t. r.), min. zahr. zář. Bě. Než, kapitán Voska a jiní, ale jejich činnost jest dostatečně známa všude za hranicemi, tedy i Vám, i nebudu se o tom více rozepisovati.

Srdečně Vás všechny zdraví, Václav Hruban.

Pan Vojt. Hruban, květinář a majitel skleníků na 29. a Doreas ul., Omaha, propůjčil nám k otáčení následující dopis, který obdržel z československé republiky od svého otece:

V Otaslavicích 3. května '19.

Milé dítky!

Začínám druhý dopis, avšak ještě s nejistotou, neboť v pondělí velkonoční jsem Vám psal, když v tom přišel zákaz proti posílání dopisů přes hranice na nepřítelovou dobu. Nyní však přišla přes Paříž časopisecká zpráva, že je možná doprava. Proto po obdržení Vašich dopisů Anička psala a já též míním tak učinit, třeba to bylo neisté. Nuže, ve čtvrtek bylo prvního máje, první národní svátek i z kazatelný oznámení. Před tím asi na útračet dní měli jsme zde též slávnost a sice "záje ní národní lipy". Mám toho však tolik ku psaní, že neváu, s čim dřívě začít, kdybych alespoň věděl, že jste dostali první můj dopis. Pan Očenášek, jeden z těch to dyou "spojil se" s tímto vedením a zachycoval soukromé roz-

Převrat tento udál se předčasně a bez vědomí vídeňské vlády. To potvrzuje fakt, že dne 29. října 1918 mělo býti nad Prahou vyhlášeno stanné právo. Vreční přednost pražské policie odejel si ještě 28. října do Vídně pro poslední informace stanného práva a než přijel — byly kanceláře obsazeny Sokoly, úřední listiny zabaveny — Češi přejali vládu svých věcí do svých rukou.

Co následovalo dále, bylo již jen provádění různých opatření, jako: Jmenování ministerstva, polit. stát. úřadů, organizování armády atd. atd. Dnes jsou zde již poměry stejné, jako v kterémkoliv nejspřádanějším státě.

Doposud nezmínil jsem se o lidech, majících velkou zásluhu na znovubudování našeho státu. Jsou to hlavně: President T. G. Masaryk, min. vál. Štefánik (zemř. 4. května t. r.), min. zahr. zář. Bě. Než, kapitán Voska a jiní, ale jejich činnost jest dostatečně známa všude za hranicemi, tedy i Vám, i nebudu se o tom více rozepisovati.

Srdečně Vás všechny zdraví, Václav Hruban.